

Волинський національний університет
імені Лесі Українки

ВВІЧЛИВІСТЬ

HUMANITAS

Випуск 1

Видавничий дім
«Гельветика»
2026

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Чернета Світлана Юріївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи, Волинський національний університет імені Лесі Українки, Україна (головний редактор);

Белкіна-Ковальчук Олена Віталіївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи, Волинський національний університет імені Лесі Українки, Україна;

Колосок Андрій Мирославович, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи, Волинський національний університет імені Лесі Українки, Україна;

Лях Тетяна Леонідівна, кандидат педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та соціально-гуманітарної роботи, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Україна;

Петрочко Жанна Василівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Факультет психології, спеціальної освіти та соціальної роботи, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Україна;

Петрук Вікторія Віталіївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи, Волинський національний університет імені Лесі Українки, Україна;

Слозанська Ганна Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Україна;

Степаненко Вікторія Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи, Волинський національний університет імені Лесі Українки, Україна;

Ева Огородзька-Мазур, доктор хабілітований, професор, Сілезький університет у Катовіце, Польща;

Альдона Вікторська-Свенцька, доктор наук, професор, Факультет соціальних наук, Інститут політології, Вроцлавський університет, Польща;

Журнал ухвалено до друку Вченою радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
ПРОТОКОЛ № 4 від 26 березня 2026 року

Науковий журнал «Ввічливість. Humanitas»
zareєстровано в Національній раді України з питань телебачення і радіомовлення
(Рішення №1834 від 21.12.2023 р. Ідентифікатор медіа R30-02332).

Суб'єкт у сфері друкованих медіа – Волинський національний університет імені Лесі Українки
(просп. Волі, буд. 13, м. Луцьк Волинської обл., 43025, post@vnu.edu.ua, тел. (0332) 720123).

Періодичність: 6 разів на рік.

«Ввічливість. Humanitas» включено до Переліку наукових фахових видань України категорії Б (спеціальності I10 – Соціальна робота та консультування; I11 – Дитячі та молодіжні служби; D4 – Публічне управління та адміністрування) відповідно до Наказу МОН України від 29.06.2021 № 735 (додаток 4).

Офіційний сайт видання: www.journals.vnu.volyn.ua/index.php/humanitas

Мови видання: українська, англійська, німецька, польська, іспанська, французька, болгарська.

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

ISSN 2786-4715 (Print)
ISSN 2786-4723 (Online)

© Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2026

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Ірина АЛБУЛ ЕКСПЕРТНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ У ГРОМАДІ.....	3
Вікторія БІЛЕНЬКА СОЦІАЛЬНА ПРОФІЛАКТИКА АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ.....	9
Валерія ВІШТАЛЮК ПРОЄКТНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК УПРАВЛІНСЬКИЙ МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗМІН У СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ.....	17
Наталія ГОЛОВА ПРОГНОЗУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ В ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ.....	23
Ірина ЄНГАЛИЧЕВА, Яніслав ШНУРЕНКО РОЛЬ ГРОМАДИ У СОЦІАЛЬНІЙ АДАПТАЦІЇ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНОЇ МОЛОДІ В КОНТЕКСТІ ПОПЕРЕДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО НЕБЛАГОПОЛУЧЧЯ.....	29
Сергій КОСТЮЧКОВ, Артем ЖІЛЯЄВ АВТОМАТИЗОВАНИЙ АНАЛІЗ ЗВЕРНЕНЬ ТА ВІДГУКІВ КЛІЄНТІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОПТИМІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ.....	36
Вікторія ІСАЧЕНКО, Ольга БОЙКО ПСИХОСОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ЯК СКЛАДОВА СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ.....	45
Олена КАРПЕНКО, Аліна ДУЛЯ, Ганна АЛАДЖАЛЬЯН ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ГУМАНІТАРНИХ ПРОГРАМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....	52
Олександр КАЦЬОРА, Дмитро ДИДЯК, Олександр КАТИНСЬКИЙ РОЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ У СФЕРІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ.....	64
Леся КОЛОМІЄЦЬ ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ У КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ, СТРАТЕГІЇ, ПРАКТИКИ.....	73
Емілія КОСТИШИН ГУМАНІТАРНЕ РЕАГУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	83
Олександр КОТЕНКО, Сергій КОРОЛЬ, Володимир СЕМЕНОВ, Ірина ЩЕРБАКОВА, Наталія ПАСІЧНИК АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ ІЗ ЧИСЛА ВНУТРІШНЬО-ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ.....	92
Оксана КРАВЧЕНКО ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА УСТАНОВ У СФЕРІ КАНІСТЕРАПІЇ.....	101
Катерина КУЛАВА СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА КОНСУЛЬТУВАННЯ В ТРАНСКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ КРИЗОВОГО ВТРУЧАННЯ.....	108
Nataliia LEVCHENKO HISTORICAL PRECONDITIONS FOR THE DEVELOPMENT OF CANISTHERAPY AS A METHOD OF SOCIO-PSYCHOLOGICAL SUPPORT.....	116
Марина ЛЕХОЛЕТОВА, Тетяна ЛЯХ, Тетяна СПІРІНА МЕНЕДЖЕРСЬКІ ЗДІБНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У КОНТЕКСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	123

УДК 364.4:341.123(477)»2022/...»

DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2026.1.11>**Емілія КОСТИШИН**

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, вул. Клепарівська, 35, м. Львів, Україна, 79007

ORCID: 0000-0002-3890-6831

Бібліографічний опис статті: Костишин, Е. (2026). Гуманітарне реагування міжнародних організацій в Україні в умовах війни. *Ввічливість. Humanitas*, 1, 83–91, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2026.1.11>

ГУМАНІТАРНЕ РЕАГУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ

У статті здійснено комплексний аналіз гуманітарного реагування міжнародних організацій в Україні в умовах повномасштабної війни. Розкрито еволюцію гуманітарної діяльності від локалізованої підтримки населення, постраждалого від конфлікту на сході України після 2014 року, до масштабної багатосекторальної системи допомоги у 2022–2026 роках. Окреслено правове підґрунтя гуманітарної діяльності, зокрема роль Закону України «Про гуманітарну допомогу» та змін до нього щодо врегулювання діяльності гуманітарних організацій в умовах воєнного стану. Проаналізовано інституційну архітектуру гуманітарного реагування, зосереджено увагу на координаційній ролі Організації Об'єднаних Націй та функціонуванні кластерної системи. Висвітлено діяльність спеціалізованих агенцій ООН у сферах продовольчої безпеки, охорони здоров'я, захисту прав людини, психосоціальної підтримки, відновлення житла та підтримки внутрішньо переміщених осіб. Окрему увагу приділено програмам грошової допомоги, освітнім ініціативам та заходам із раннього відновлення громад. Досліджено внесок міжнародних неурядових організацій у забезпечення правозахисної та медіаційної діяльності, а також підтримку вразливих груп населення. Визначено основні виклики гуманітарного реагування, зокрема скорочення фінансування, труднощі доступу до окупованих територій, ризики дублювання допомоги та залежність від міжнародних донорських ресурсів. Обґрунтовано, що гуманітарне реагування міжнародних організацій є важливим чинником соціальної стабілізації, збереження людської гідності та формування стійкості громад в умовах війни, а також створює передумови для інтеграції гуманітарної підтримки у довгострокову політику відновлення України.

Ключові слова: гуманітарне реагування, міжнародні організації, ООН, кластерна система, внутрішньо переміщені особи, соціальний захист, гуманітарна допомога, війна в Україні.

Emilia KOSTYSHYN

PhD in History, Associate Professor, Senior Lecturer at the Department of Social Work, Management and Social Sciences, Lviv State University of Life Safety, 35 Kleparivska str., Lviv, Ukraine, 79007

ORCID: 0000-0002-3890-6831

To cite this article: Kostyshyn, E. (2026). Humanitarne reahuvannia mizhnarodnykh orhanizatsii v Ukraini v umovakh viiny [Humanitarian response of international organizations in Ukraine amidst the ongoing war]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 1, 83–91, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2026.1.11>

HUMANITARIAN RESPONSE OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS IN UKRAINE AMIDST THE ONGOING WAR

The article provides a comprehensive analysis of humanitarian response implemented by international organizations in Ukraine in the context of the full-scale war. It examines the evolution of humanitarian assistance from localized support following the armed conflict in eastern Ukraine after 2014 to a large-scale, multi-sectoral response system during 2022–2026. The legal framework of humanitarian activities is outlined, including the role of the Law of Ukraine “On Humanitarian Aid” and its amendments regulating the activities of humanitarian organizations under martial law.

© Е. Костишин, 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

The study explores the institutional architecture of humanitarian response, emphasizing the coordinating role of the United Nations and the functioning of the cluster system. It highlights the activities of UN specialized agencies in the fields of food security, healthcare, protection, psychosocial support, shelter recovery, and assistance to internally displaced persons. Particular attention is given to cash assistance programs, educational initiatives, and early recovery measures aimed at strengthening community resilience.

The contribution of international non-governmental organizations to human rights protection, mediation efforts, and support for vulnerable groups is also analyzed. The article identifies key challenges facing humanitarian response in Ukraine, including funding shortages, limited access to temporarily occupied territories, risks of duplication of aid, and high dependence on international donor resources.

It is argued that humanitarian response by international organizations constitutes a crucial factor in social stabilization, preservation of human dignity, and enhancement of community resilience during wartime, while also laying the groundwork for integrating humanitarian assistance into Ukraine's long-term recovery policy.

Key words: humanitarian response, international organizations, United Nations, cluster system, internally displaced persons, social protection, humanitarian aid, war in Ukraine.

Актуальність проблеми. Міжнародні організації відіграють надзвичайно важливу роль у сучасній системі міжнародних відносин. Їхня діяльність спрямована на розвиток співробітництва між державами, врегулювання міжнародних конфліктів, надання гуманітарної допомоги, підтримку економічного розвитку та реалізацію спільних ініціатив у сферах охорони довкілля, охорони здоров'я та соціального забезпечення. Вони виконують функції посередників і координаторів у процесі розв'язання глобальних викликів, сприяючи зміцненню стабільності та поступу світової спільноти.

Повномасштабна військова агресія Російської Федерації проти України спричинила значну гуманітарну, соціально-економічну та безпекову кризу, яка торкнулася мільйонів людей. За оцінками міжнародних структур, у 2024 році близько 14,6 млн осіб в Україні потребували гуманітарної допомоги, а мільйони громадян були змушені залишити домівки або переміститися в межах країни та за її межі. В цих умовах міжнародні організації стали ключовими суб'єктами гуманітарної підтримки, відновлення соціальної інфраструктури та забезпечення базових потреб населення. Ситуація також актуалізує необхідність наукового осмислення ролі, напрямів діяльності міжнародних організацій та механізмів координації гуманітарної допомоги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз сучасного наукового дискурсу засвідчує зростаючий інтерес до проблематики міжнародної допомоги в контексті зміцнення соціальної стійкості України в умовах війни. У працях вітчизняних дослідників – В. Бабіної, Д. Бойчука, В. Бутковської, О. Войтюк, С. Денисюка, Е. Костишин, А. Кормича,

В. Латишевої, О. Литвинчук, Е. Мамонтової, Л. Некрасової, І. Процюка, Я. Фокіна, Н. Шевчук, Н. Щербюк – висвітлено напрями співпраці України з міжнародними організаціями в умовах повномасштабної війни, охарактеризовано форми гуманітарної, правової та технічної підтримки, а також проаналізовано їхній вплив на реформування системи соціального захисту, розвиток інституційної спроможності держави та забезпечення прав вразливих категорій населення. Зокрема, В. Латишева та В. Бабіна здійснюють аналіз сучасного стану співпраці України з міжнародними організаціями в умовах війни з метою виявлення ключових проблем, пріоритетних напрямів та перспектив її розвитку (Латишева, Бабіна, 2023). С. Денисюк та Я. Фокін акцентують увагу на оцінці перспектив міжнародного партнерства в умовах російсько-українського конфлікту, визначаючи стратегічні вектори подальшої взаємодії (Денисюк, Фокін, 2024). О. Литвинчук, Н. Шевчук та О. Войтюк розглядають міжнародну допомогу Україні в умовах війни як особливу форму міждержавного та інституційного співробітництва, що сприяє стабілізації соціально-економічної ситуації та підтримці вразливих груп населення (Литвинчук, Шевчук, Войтюк, 2024). Л. Некрасова, В. Бутковська аналізують вплив грантових програм підтримки вразливих груп населення на розвиток територіальних громад в Україні тощо (Некрасова, Бутковська, 2024). В цілому, зазначені дослідження формують наукове підґрунтя для осмислення ролі стратегічного партнерства з міжнародними інституціями у трансформації сучасної соціальної політики України.

Мета дослідження: аналіз гуманітарного реагування міжнародних організацій в Україні в умовах війни та визначення його соціального

виміру через реалізацію програм гуманітарної, психосоціальної, правозахисної та фінансової підтримки населення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Правовим підґрунтям гуманітарної діяльності є Закон України «Про гуманітарну допомогу», який встановлює правові, організаційні та соціальні засади отримання, надання, оформлення, розподілу та контролю за цільовим використанням гуманітарної допомоги, забезпечуючи прозорість і відкритість процесу (Закон України «Про гуманітарну допомогу», 1999). У контексті аналізу гуманітарного реагування доцільно визначити базові поняття: гуманітарна допомога, гуманітарне реагування. Гуманітарна допомога – безоплатна цільова підтримка у грошовій, матеріальній або сервісній формі, що надається з гуманних мотивів особам та соціальним групам, які постраждали внаслідок збройного конфлікту, надзвичайних ситуацій, соціально-економічної вразливості чи інших кризових обставин, відповідно до законодавства України. Гуманітарне реагування – комплекс скоординованих заходів державних органів, міжнародних і національних організацій, спрямованих на оперативне забезпечення населення гуманітарною допомогою, базовими соціальними послугами, захистом і підтримкою в умовах кризи або збройного конфлікту. Інституційні суб'єкти гуманітарної діяльності – організації, що беруть участь у плануванні, отриманні, наданні, координації, розподілі та контролі гуманітарної допомоги, зокрема органи державної влади, органи місцевого самоврядування, міжнародні організації, благодійні фонди, громадські об'єднання та інші інституції. Гуманітарні принципи – міжнародно визнані стандарти надання допомоги, що передбачають нейтральність, неупередженість, гуманність та повагу до гідності людей.

Важливим елементом удосконалення правового регулювання стало ухвалення Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про гуманітарну допомогу» щодо врегулювання діяльності гуманітарних організацій», що спрямований на спрощення процедур визнання вантажів гуманітарною допомогою, цифровізацію обліку, підвищення прозорості та посилення контролю за її цільовим використанням в умовах воєнного стану. Зазначені

зміни сприяли інституціоналізації гуманітарної сфери та підвищенню ефективності взаємодії державних органів із міжнародними партнерами (Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про гуманітарну допомогу», 2025).

Аналіз діяльності міжнародних організацій в Україні в умовах війни дозволив виокремити кілька етапів, які характеризуються різною координацією, масштабуванням та специфікою діяльності

До 2022 року гуманітарне реагування міжнародних організацій в Україні було зосереджене на локальному реагуванні на кризу на Донбасі, що тривала з 2014 року. ООН, ОСНА та інші гуманітарні партнери реалізовували гуманітарні плани, забезпечуючи базові потреби, захист цивільних та підтримку внутрішньо переміщених осіб. Цей період характеризувався обмеженим гуманітарним виміром, орієнтованим на конфлікт на сході України, без масштабної міжнародної мобілізації.

З початком повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року гуманітарна криза різко загострилася: мільйони людей були змушені залишити домівки або переміститися всередині країни. У відповідь міжнародні організації (ООН, УВКБ, ЮНІСЕФ, ВООЗ, Червоний Хрест та ін.) суттєво розширили свої гуманітарні операції, надаючи харчові набори, медичну допомогу, тимчасове житло, захист цивільних та базові послуги для постраждалих. Кількість гуманітарних організацій на місцях зросла до сотень агентств і партнерів, започатковуючи широкомасштабне гуманітарне реагування.

У 2023 році гуманітарні плани досягли свого максимального розгортання. Близько 17,6 млн людей потребували допомоги, а міжнародні організації забезпечували важливу підтримку дітям, жінкам, внутрішньо переміщеним особам та біженцям, включно з медичною, харчовою, санітарною, захисною та психосоціальною допомогою. Зусилля міжнародних агентств було інтегровано з діями державних і місцевих структур, що забезпечило ефективну координацію на всіх рівнях.

2024 рік став важливим етапом зміцнення координації та масштабування гуманітарного реагування, адже 14,6 млн людей потребу-

вали допомоги всередині України, ще мільйони – за її межами (UNHCR, 2023). Міжнародні партнери надали допомогу мільйонам людей: близько 3 млн осіб – продовольство; майже 5,8 млн осіб – послуги водопостачання та санітарно-гігієнічної підтримки; 2 млн осіб – медичну допомогу; мільйони осіб – підтримку житлом, освітою, соціальним захистом та грошову допомогу для нагальних потреб; 1 млн осіб – юридичні консультації, психосоціальну підтримку та заходи проти гендерно зумовленого насильства; 330 тис. осіб – житло та інша допомога в натуральній формі; 300 тис. дітей із групи ризику – спеціалізовану допомогу для безпеки (United Nations in Ukraine, 2025). Таким чином, саме 2024 рік сприяв інституалізації гуманітарних планів у відповідь на довготривалі потреби населення.

У 2025–2026 роках гуманітарне реагування продовжує еволюціонувати. ООН і партнери сформували гуманітарний і біженський план на понад \$3 млрд для підтримки постраждалих в Україні та країнах-приймачах. План 2026 року передбачає допомогу близько 4,1 млн осіб з пріоритетними необхідними послугами (United Nations, 2025). Так, відповідно до Плану гуманітарних потреб на 2025 р. гуманітарне реагування реалізовувалося відповідно до стратегічних цілей: надання своєчасної багатосекторальної допомоги внутрішньо переміщеним особам, тим, хто залишився на постраждалих територіях; забезпечення доступу до базових і першочергових соціальних послуг у регіонах із високим рівнем гуманітарних потреб (Україна: план гуманітарних потреб і реагування, 2025).

Поточний 2026 рік, за прогнозами, бути відзначатися прагненням балансувати масштабні гуманітарні потреби з обмеженими ресурсами, а також підтримувати тривалі програми захисту, освіти, МНПСС та життєво важливої допомоги. 2,3 мільярда доларів США, потрібні у 2026 році, відображають обсяг першочергових потреб та реалії надання необхідної допомоги в небезпечних умовах під час скорочення гуманітарних ресурсів (Україна: план гуманітарних потреб і реагування, 2025).

У гуманітарному реагуванні міжнародних організацій важливу координаційну роль віді-

грає кластерна система, що була запроваджена Міжвідомчим постійним комітетом ООН (IASC) для підвищення ефективності спільних дій у кризових ситуаціях. Вона структурує співпрацю гуманітарних агентств, неурядових організацій та інших партнерів у тематичні сектори (кластери), кожен із яких відповідає за координацію допомоги в конкретній сфері, наприклад, охорона здоров'я, захист, житло, доставка непродовольчих товарів, вода, санітарія та гігієна (WASH) тощо. Кластери сприяють узгодженню підходів до оцінки потреб, розподілу ресурсів, формуванню пріоритетів та уникненню дублювання заходів, а також інформують стратегічні рішення гуманітарного координатора та гуманітарної команди в цілому. Ця система активно застосовується й в Україні: зокрема, УВКБ ООН очолює кластери з питань захисту, житла та непродовольчих товарів, а також координації місць компактного проживання внутрішньо переміщених осіб, що забезпечує скоординоване планування і надання допомоги в цих критичних сферах. Також у координацію реагування включено кластер охорони здоров'я, який за участю ВООЗ та партнерів координує надання медичної допомоги населенню, що особливо важливо у 2025 році для охоплення мільйонів людей необхідними послугами. Такий підхід дозволив комплексно та системно організувати гуманітарну відповідь на масштабну кризу, що виникла внаслідок повномасштабної війни, та підсилити взаємодію між різними суб'єктами гуманітарної діяльності.

Нами зроблено систематизований перелік основних кластерів гуманітарного реагування в Україні з короткими описами їхніх функцій та ролі в допомозі постраждалому населенню (Таблиця 1).

Окрім зазначених кластерів в гуманітарному реагуванні діють також телекомунікаційні, продовольчі (FSL), водносанітарні (WASH) та інші робочі групи, що доповнюють координацію допомоги за тематичними напрямками, забезпечуючи комплексне покриття потреб постраждалого населення в Україні.

Роль Організація Об'єднаних Націй (ООН) у гуманітарному реагуванні в Україні в умовах повномасштабної війни є багатовимірною. Вона поєднує координаційні, ресурсні, правозахисні, логістичні та відновлювальні

**Основні кластери гуманітарного реагування в Україні
(станом на 2025 рік)**

Назва кластеру	Координатори	Напрями діяльності
Кластер захисту (Protection Cluster)	УВКБ ООН у співкоординації з ГО «Право на захист»	Забезпечення прав людини, правового захисту, психосоціальної підтримки, індивідуальної допомоги, моніторингу ситуації з правами та доступу до основних послуг для вразливих категорій населення, включно з ВПО та непереміщеними особами.
Кластер житла та непродовольчих товарів (Shelter and NFIs)	УВКБ ООН у партнерстві з Данською радою у справах біженців та НУО «Людина в біді»	Підтримка з тимчасовим житлом, ремонт житла, надання непродовольчих наборів, підтримка місць компактного проживання та засобів для виживання, з урахуванням сезонних та екологічних потреб.
Кластер управління місцями компактного проживання (СССМ)	УВКБ ООН	Міжсекторальна гуманітарна допомога людям, які проживають у місцях компактного розміщення; забезпечення дотримання мінімальних стандартів, збір даних та створення умов, що сприяють безпеці, гідності та участі самих ВПО у прийнятті рішень.
Кластер охорони здоров'я (Health Cluster)	ВООЗ спільно з Міністерством охорони здоров'я України	Забезпечення життєво важливих медичних послуг, підтримка медичних закладів; надання первинної та спеціалізованої допомоги.
Кластер продовольчої безпеки і засобів до існування (Food Security and Livelihoods Cluster)	Продовольча та сільськогосподарська організація (FAO) та Всесвітня продовольча програма (WFP)	Заходи з продовольчої допомоги; підтримка продовольчих ланцюгів і стимулювання засобів до існування.
Логістичний кластер (Logistics Cluster)	Всесвітня продовольча програма (WFP)	Координація логістичних послуг, управління ланцюгами поставок; підтримка транспортування та розподілу гуманітарної допомоги та доставка ресурсів у важкодоступні регіони.
Освітній кластер (Education Cluster)	ЮНІСЕФ та Save the Children	Підтримка доступу до освіти для дітей та молоді в умовах війни, включаючи створення безпечних освітніх середовищ, формальні й неформальні навчальні програми.

функції, забезпечуючи комплексну підтримку постраждалого населення. ООН виступає ключовим координатором гуманітарного реагування через систему кластерів (shelter, food security, health, protection тощо). Спеціалізовані агенції ООН реалізують секторальну допомогу: Всесвітня продовольча програма (WFP) – продовольча підтримка та грошові виплати; Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (UNHCR) – допомога ВПО та біженцям, забезпечення житлом, непродовольчими товарами; Дитячий фонд ООН (UNICEF) – захист дітей, доступ до освіти, води та санітарії; Всесвітня організація охорони здоров'я (WHO) – медична допомога, відновлення медичних закладів; Міжнародна організація з міграції (IOM) – підтримка внутрішньо переміщених осіб.

ООН акумулює значні фінансові ресурси через міжнародні донорські механізми, зокрема гуманітарні фонди та заклики до фінансування (Flash Appeal, HRP). Організація виступає платформою глобальної солідарності, об'єднуючи уряди, донорів, міжнародні фінансові інституції та громадянське суспільство.

Важливою є роль Програми розвитку ООН (UNDP) у підтримці раннього відновлення: розмінування, відбудова інфраструктури, підтримка місцевого самоврядування, розвиток соціальних послуг. ООН виступає не лише донором або оператором допомоги, а стратегічним координатором гуманітарного реагування, що забезпечує системність, масштабність і правозахисну орієнтацію підтримки населення України в умовах війни.

Ось перелік ключових проєктів, ініційованих ООН в Україні у період повномасштабної війни (з 2022 року), спрямованих на підтримку вразливих груп населення, внутрішньо переміщених осіб (ВПО), постраждалих громад тощо (Таблиця 2).

Міжнародні організації відіграють ключову роль у забезпеченні гуманітарної допомоги та соціальної підтримки населення в умовах війни, значно впливаючи на стабілізацію соціальної ситуації та захист прав вразливих груп. Їхній внесок проявляється не лише у наданні матеріальних ресурсів, але й у координації гуманітарних програм, розвитку інституційної спроможності та підтримці довгострокової

Програми (проекти), ініційовані ООН в Україні

Назва програми	Координатор	Мета проєкту
UN Crisis Response Plan for Ukraine	Офіс Координатора-резидента ООН в Україні Реалізація: Через агенції ООН — ЮНІСЕФ, ВООЗ, UNHCR, WFP та ін.	Забезпечення скоординованої гуманітарної допомоги (продовольство, медична допомога, житло, психосоціальна підтримка).
Програма грошової допомоги (Cash Assistance Program)	ЮНІСЕФ Охоплення: Створення «Спільно. Точок опори» – безпечних просторів для дітей та родин у громадах.	Психосоціальна підтримка дітей, створення безпечних просторів, доступ до освіти.
Продовольча програма для вразливих верств (WFP Ukraine Emergency Response)	Всесвітня продовольча програма (WFP)	Забезпечення харчовими наборами, продуктовими ваучерами та грошовою допомогою.
UNHCR Shelter Program	UNHCR	Відновлення пошкодженого житла, підтримка колективних центрів, надання тимчасового притулку.
Програма підтримки психічного здоров'я та психосоціальної підтримки (MHPSS)	Програма розвитку ООН (UNDP)	Підтримка місцевих громад, розвиток соціальних послуг, малий бізнес, енергоефективність.
UNFPA Safe Spaces and Mobile Teams	Фонд ООН у галузі народонаселення (UNFPA)	Підтримка жінок, які пережили насильство, через мобільні бригади, шелтери, консультації.
IOM Reintegration and Livelihood Projects	Міжнародна організація з міграції (IOM)	Підтримка самозайнятості та працевлаштування ВПО, курси, гранти для бізнесу.
United Nations Flash Appeal for Ukraine	ОСНА	Швидка мобілізація ресурсів для надання гуманітарної допомоги.

соціальної стійкості (Костишин, 2026).

Міжнародні неурядові організації (МНУО) відіграють не менш важливу роль у гуманітарному реагуванні, захисті прав людини та сприянні мирному врегулюванню конфліктів. У контексті збройної агресії Росії проти України їхня діяльність стала вкрай актуальною, зокрема у підтримці вразливих груп населення – внутрішньо переміщених осіб (ВПО), жінок, дітей, осіб з інвалідністю, літніх людей та представників меншин.

Міжнародна кризова група (International Crisis Group, ICG) є аналітично-дослідницькою організацією, яка спеціалізується на попередженні конфліктів та наданні стратегічних рекомендацій урядам, міжнародним організаціям та зацікавленим сторонам. У випадку України ICG зосереджується на: аналізі динаміки конфлікту – політичних, соціальних та воєнних факторів, які впливають на перебіг війни; оцінці ризиків для вразливих груп, зокрема тих, що перебувають у тимчасово окупованих територіях або поблизу лінії фронту; розробці політичних сценаріїв деескалації конфлікту, включаючи механізми безпечного повернення ВПО та гарантій прав людини; інформуванні

міжнародних партнерів, таких як ООН, ЄС, ОБСЄ, щодо гуманітарної ситуації та потреб на місцях. ICG у своїх звітах наголошує на необхідності міжнародного моніторингу порушень прав цивільного населення, включаючи випадки катувань, депортацій, обмеження свободи пересування та свободи слова.

Geneva Call – міжнародна гуманітарна організація, яка працює з недержавними збройними групами та сприяє дотриманню норм міжнародного гуманітарного права. У контексті війни в Україні Geneva Call: проводить просвітницьку діяльність серед місцевих громад та неурядових формувань, спрямовану на захист цивільного населення; організовує тренінги з міжнародного гуманітарного права для невоєнізованих структур та місцевих ініціатив; вивчає можливість залучення різних сторін до неформального діалогу щодо дотримання принципу недискримінації, захисту дітей у конфлікті та мінімізації наслідків бойових дій для цивільного населення. Зокрема, Geneva Call звертає увагу на питання гендерної чутливості в умовах конфлікту, захисту жінок від сексуального насильства та розширення їх участі в миробудівних процесах.

Центр гуманітарного діалогу (Centre for Humanitarian Dialogue, HD Centre) – нейтральна організація, що спеціалізується на конфіденційному посередництві в збройних конфліктах. У випадку України HD Centre здійснює такі напрямки діяльності: підтримка неформальних діалогів між зацікавленими сторонами, включно з громадянським суспільством, місцевими громадами та органами влади; сприяння обміну досвідом мирного співіснування, реінтеграції громад на деокупованих територіях; просування інклюзивного підходу до мирного врегулювання, де враховуються потреби вразливих категорій населення; медіація в регіональних ініціативах, спрямованих на зміцнення довіри між громадами, які постраждали від бойових дій. HD Centre виступає як платформа для конструктивного діалогу без політичного тиску, підтримуючи ідею «тихої дипломатії», яка дозволяє уникнути ескалації та врахувати голоси тих, хто зазвичай не представлений у формальних переговорах.

Важливу роль відіграє *Міжнародна Федерація товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця* – незалежна неурядова гуманітарна організація, яка сприяє всім видам гуманітарної діяльності, допомагаючи зменшити людські страждання й підтримати вразливі категорії населення. Сьогодні національні товариства Червоного Хреста і Червоного Півмісяця активно надають допомогу постраждалим від збройних конфліктів. Вони співпрацюють з органами державної влади як незалежні партнери, підтримуючи державу в реалізації гуманітарної політики.

Таким чином, гуманітарна діяльність міжнародних організацій охоплює не лише матеріальну підтримку, але й системний захист прав людини в умовах конфлікту. Їхня роль є незамінною у стабілізації гуманітарної ситуації, забезпеченні базових потреб населення та збереженні людської гідності в умовах війни.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Гуманітарне реагування міжнародних організацій в Україні є невід’ємним елементом підтримки соціальної стабільності в умовах війни. Воно поєднує оперативність, багатосекторальність і стратегічну орієнтацію на відновлення та розвиток, формуючи підґрунтя для подальшої реінтеграції постражда-

лих громад і зміцнення національної системи соціального захисту.

Перспективними напрямками подальших досліджень є оцінка ефективності гуманітарних програм, аналіз їх впливу на соціальну стійкість громад та вироблення моделей інтеграції міжнародної допомоги у довгострокову політику повоєнного відновлення України. Водночас, попри значні масштаби та системність гуманітарного реагування міжнародних організацій, існує низка структурних викликів, що впливають на його ефективність і сталість. По-перше, актуалізується проблема скорочення міжнародного фінансування гуманітарних програм на тлі зростання глобальної конкуренції кризових регіонів та обмеженості донорських ресурсів. У 2025–2026 роках обсяги запитуваного фінансування перевищують фактичні надходження, що змушує гуманітарних партнерів переглядати пріоритети, концентруватися на найбільш вразливих групах населення та оптимізувати витрати. Така тенденція створює ризики фрагментації допомоги та зниження її довгострокового впливу. По-друге, суттєвою проблемою залишається обмежений або відсутній гуманітарний доступ до тимчасово окупованих територій та зон активних бойових дій. Порушення принципів безпечного гуманітарного коридору, мінна небезпека, руйнування інфраструктури та загрози для персоналу міжнародних організацій ускладнюють доставку допомоги населенню, яке перебуває у найбільш критичних умовах. Це створює дисбаланс у покритті потреб і посилює гуманітарну нерівність між регіонами. По-третє, у період пікового розгортання гуманітарних програм у 2022–2023 роках виникали ризики дублювання допомоги між окремими організаціями та проектами, особливо на локальному рівні. Попри ефективність кластерної системи координації, швидкість реагування та велика кількість залучених суб’єктів інколи ускладнювали синхронізацію дій, що потребувало додаткових механізмів моніторингу та обміну даними. По-четверте, тривала масштабна підтримка України міжнародними партнерами формує високий рівень залежності гуманітарного сектору від зовнішніх донорських ресурсів. Хоча така підтримка є необхід-

ною в умовах війни, стратегічним завданням постає поступова інтеграція міжнародних програм у національну систему соціального захисту, розвиток спроможності місцевих громад і посилення фінансової автономії державних інституцій у сфері соціальної політики.

Таким чином, поряд із беззаперечною позитивною роллю міжнародних організацій у стабілізації гуманітарної ситуації, актуальним залишається питання підвищення ефективності координації, диверсифікації джерел фінансування та забезпечення довгострокової стійкості гуманітарної підтримки в Україні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Денисюк С. Г., Фокін Я. Ф. Перспективи співпраці України з міжнародними організаціями в контексті російсько-українського конфлікту: аналіз і прогнози. *Ірпінський юридичний часопис: науковий журнал*. 2024. № 3(16). С. 348–359. [https://doi.org/10.33244/2617-4154.3\(16\).2024.348-359](https://doi.org/10.33244/2617-4154.3(16).2024.348-359)
2. Закон України «Про внесення змін до Закону України “Про гуманітарну допомогу” щодо врегулювання діяльності гуманітарних організацій». *Відомості Верховної Ради України*. 2025. № 51. Ст. 231. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4608-20#Text>
3. Закон України «Про гуманітарну допомогу». *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 51. Ст. 451. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text>
4. Костишин Е. Вплив міжнародних організацій на соціальну стійкість вразливих груп населення в умовах війни в Україні. *Вісник науки та освіти*. 2026. № 1(43). С. 2105–2115. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-1\(43\)-2105-2115](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-1(43)-2105-2115)
5. Латишева В., Бабіна В. Співробітництво України з міжнародними організаціями в умовах війни: проблеми, напрями та перспективи. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. 2023. Т. 15, № 1. С. 149–157. <https://doi.org/10.15421/352317>
6. Литвинчук О., Шевчук А., Войтюк О. Міжнародна допомога Україні в умовах війни як вид співробітництва з міжнародними організаціями. *Геополітика України: історія і сучасність*. 2024. № 1(32). С. 239–252. [https://doi.org/10.24144/2078-1431.2024.1\(32\).239-252](https://doi.org/10.24144/2078-1431.2024.1(32).239-252)
7. Некрасова Л., Бутковська В. Вплив грантових програм підтримки вразливих груп населення на розвиток територіальних громад. *Економіка та суспільство*. 2024. № 62. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-102>
8. Україна: план гуманітарних потреб і реагування. *Цикл гуманітарних програм*. Січень 2025. 108 с. URL: <https://surl.li/ipviec>
9. Humanitarian Needs and Response Plan Ukraine 2024. UNHCR. December 2023. URL: <https://www.unhcr.org/ua/en/media/ukraine-hnrp-2024-humanitarian-needs-and-response-plan-ua-20240110-pdf>
10. The world must stay the course with the people of Ukraine. United Nations in Ukraine. 16 January 2025. URL: <https://surl.li/lrqeyl>
11. As the relentless war in Ukraine grinds on, humanitarian partners aim to reach 4.1 million people in 2026. United Nations. 2025. URL: <https://surl.lu/jraqxk>

REFERENCES:

1. Denysiuk, S. H., & Fokin, Ya. F. (2024). Perspektyvy spivpratsi Ukrainy z mizhnarodnyimi orhanizatsiiami v konteksti rosiisko-ukrainskoho konfliktu: analiz i prohnozy [Prospects for Ukraine’s cooperation with international organizations in the context of the Russian-Ukrainian conflict: Analysis and forecasts]. *Irpinskyi yurydychnyi chasopys*, 3(16), 348–359. [https://doi.org/10.33244/2617-4154.3\(16\).2024.348-359](https://doi.org/10.33244/2617-4154.3(16).2024.348-359) [in Ukrainian].
2. Law of Ukraine. (2025). Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy “Pro humanitarnu dopomohu” shchodo vrehulivannia diialnosti humanitarnykh orhanizatsii [On amendments to the Law of Ukraine “On Humanitarian Aid” regarding regulation of humanitarian organizations’ activities]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4608-20#Text> [in Ukrainian].
3. Law of Ukraine. (1999). Pro humanitarnu dopomohu [On humanitarian aid]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text> [in Ukrainian].
4. Kostyshyn, E. (2026). Vplyv mizhnarodnykh orhanizatsii na sotsialnu stiikist vrazlyvykh hrup naselennia v umovakh viiny v Ukraini [The influence of international organizations on the social resilience of vulnerable population groups during the war in Ukraine]. *Visnyk nauky ta osvity*, 1(43), 2105–2115. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-1\(43\)-2105-2115](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-1(43)-2105-2115) [in Ukrainian].
5. Latysheva, V., & Babina, V. (2023). Spivrobitnytstvo Ukrainy z mizhnarodnyimi orhanizatsiiami v umovakh viiny: problemy, napriamy ta perspektyvy [Ukraine’s cooperation with international organizations during the war: problems, directions and prospects].

war: Problems, directions and prospects]. *Filosofia ta politolohiia v konteksti suchasnoi kultury*, 15(1), 149–157. <https://doi.org/10.15421/352317> [in Ukrainian].

6. Lytvynchuk, O., Shevchuk, A., & Voitiuk, O. (2024). Mizhnarodna dopomoha Ukraini v umovakh viiny yak vyd spivrobotnytstva z mizhnarodnymi orhanizatsiiami [International assistance to Ukraine during the war as a form of cooperation with international organizations]. *Heopolityka Ukrainy: istoriia i suchasnist*, 1(32), 239–252. [https://doi.org/10.24144/2078-1431.2024.1\(32\).239-252](https://doi.org/10.24144/2078-1431.2024.1(32).239-252) [in Ukrainian].

7. Nekrasova, L., & Butkovska, V. (2024). Vplyv hrantovykh prohram pidtrymky vrazlyvykh hrup naseleennia na rozvytok terytorialnykh hromad [The impact of grant support programs for vulnerable population groups on the development of territorial communities]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 62. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-102> [in Ukrainian].

8. Ukraine: Humanitarian needs and response plan. (2025, January). Humanitarian Programme Cycle. <https://surl.li/ipviec>

9. UNHCR. (2023, December). Humanitarian needs and response plan Ukraine 2024. United Nations. <https://www.unhcr.org/ua/en/media/ukraine-hnrp-2024-humanitarian-needs-and-response-plan-ua-20240110-pdf>

10. United Nations in Ukraine. (2025, January 16). The world must stay the course with the people of Ukraine. <https://surl.li/lrqeyl>

11. United Nations. (2025). As the relentless war in Ukraine grinds on, humanitarian partners aim to reach 4.1 million people in 2026. <https://surl.li/jraqxk>

Дата першого надходження статті до видання: 26.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 24.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 05.05.2026